

עין משפט נר מצוה
א א מיי"פ"ו מהלכות ממרים הלכה ה סמג לאוין רכ: ב ב מיי"שם הל' יא': ג ג ד מיי"שם הל' ה: ד ד מיי"שם הל' ו: ה ו מיי"פ"ח מהלכות גזלה הלכה ו:

סח:

בן סורר ומורה. בן הסמוך לגבורתו. וא"ת דילמא שנה שלפני גדלות כדלשכתן (נדה דף מו.) במופלא הסמוך לאיש לענין נדרים ומפר"ת דהכא דריש לאיש דמשמע לשון גבורה כדכתיב (מ"א ז) וחזקת והיית לאיש וא"ת א"כ למה לן במתני' טעמא דשלא צא לכלל מנות וי"ל

בן סורר ומורה *מאימתי נעשה בן סורר ומורה משיביא שתי שערות ועד שיקרף וכן התחתון ולא העליון אלא שדברו חכמים בלשון נקיה שנאמר יְכִי יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן בֶּן יוֹלָא בַּת יָבֵן וְלֹא אִישׁ קָטָן פֶּטוּר שְׁלֹא בֹא לְכַלל מִצּוֹת: **גַּב' קטן** מַגְלָן דַּפְטוּר מַגְלָן כְּדֻקְתָּנִי טַעמָא שְׁלֹא בֹא לְכַלל מִצּוֹת וְתו הִיכָא אֲשַׁכְחָן דַּעֲנֵשׁ הַכְּתוּב דַּהֲכָא לִיבְעִי קֵרָא לְמִיפְטָרִיהּ אֲנִן הִכִּי קְאָמְרִינָן אִמּוּ בֶן סוֹרֵר וּמוֹרֵה עַל חֲטָאוּ נַהֲרָג ^עעַל שֵׁם סוּפוּ נַהֲרָג וּכְיוּן דַּעַל שֵׁם סוּפוּ נַהֲרָג אֲפִילוּ קָטָן נָמוּ וְעוֹד בֶּן וְלֹא אִישׁ קָטָן מִשְׁמַע אִמֶּר רַב יְהוּדָה אִמֶּר רַב דָּאִמֶּר קֵרָא וְכִי יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן בֶּן הַסְּמוּךְ לְגִבּוּרְתּוֹ שֶׁל אִישׁ:
ועד שיקרף וכן התחתון כו'. תני רבי חייה עד שיקרף עטרה כי אתא רב דימי אמר יִהְיֶה קֶפֶת גִּיד וְלֹא הֶקֶפֶת בִּיצִים אִמֶּר רַב חֲסֵדָא קָטָן שְׁהוּלִיד אִין בְּנוּ נַעֲשֶׂה בֶן סוֹרֵר וּמוֹרֵה שְׁנֹא' כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן לְאִישׁ בֶּן יוֹלָא לָבֵן בֶּן הָאִי מִיבְעִי לִיהּ לְכַדְרַב יְהוּדָה אִמֶּר רַב א"כ לִימָא קֵרָא כִּי יִהְיֶה בֶן לְאִישׁ מֵאִי כִי יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן ש"מ לְכַדְרַב חֲסֵדָא וְאִימָא כּוּלִּיהּ לַהֲכִי הוּא דֹּאֲתָא אִם בֶּן נִימָא קֵרָא בֶּן אִישׁ מֵאִי לְאִישׁ בֶּן שְׁמַע מִינָה תִּרְתִּי וּפְלִיגָא דִּרְבָּה דָּאִמֶּר רַבָּה קָטָן אִינוּ מוּלִיד שְׁנֹא' ^אאִם אִין לְאִישׁ גּוּאֵל ^בוְכִי יֵשׁ לָךְ אָדָם בִּישְׂרָאֵל שְׂאִין לוֹ גּוּאֵל יֹאֵלָא בְּגוּל הֲגֵר הַכְּתוּב מִדְּבַר וְאִמֶּר

בן סורר ומורה וכו'. סדר נסקלין דתניא צפרקין דלעילי' מסיים הלכותיו ואזיל: **משיבא צ' שערות**. אצל מקמי הכי לא מיענש כדמפרש ואזיל שעדיין לא צא לכלל מנות: **עד שיקרף וכן** שיהא זקן מוקף שער סביב כולו: **הסחסון ולא העליון**. לא זקן ממש אלא זקן אותו המקום אלא שדברו חכמים בלשון נקיה: **שנאמר בן ולא איש**. וזה משהקיף זקן איש הוא. ואע"ג דבן מקטנותו קרוי בן לא מניין לחיובי' מקמי שיביא שתי שערות דקטן פטור שלא צא לכלל מנות הלכך חיוביה בתר הכי הוא. ואע"ג דמכי מייתי שתי שערות לענין כל התורה איש הוי מיהו כי מיעטיה קרא לאו בתחלת אישותו קא ממעט כדמפרש בגמרא בן הסמוך לגבורתו של איש אלמא בתחלת אישותו חיוביה קרא: **גַב' היכא אשכחן**. צשאר עונשין דענש הכתוב את הקטן דהכא צני קרא למיפטריה: **אטו בן סורר ומורה על שם חטאו נהרג**. דנצני צר עונשין וכי מה חטא שיהרג מפני שאכל תרמימר צשר ושתה חזי' לוג יין ועל שם סופו נהרג כדמפרש צשליה פרקין (דף עג.) סוף שמגמר נכסי' אציו ומצקש למורו ואינו מוגלא וכו' אמרה תורה מוטב ימות וכלי ימות חייב: **וכי יהיה לאיש בן סורר ומורה**. לכשיגיע לכלל איש הבן הזה קורא לו הכתוב בן סורר ומורה: **סני ר' חייא**. צמתניתיה הכי משיבא שתי שערות עד שיקרף וזקן' עד שיקרף עטרה: **כי אתא רב דימי**. פרשה דהא דתנא עד שיקרף עטרה לאשמועינן דהקפת זקן המתחון דקתני מתני' הקפת גיד קאמר סמוך לציצים ולא הקפת הכיס של ציצים דהוו לבתר הכי טובא: **רב חסדא**. סבר קטן שלא הביא שתי

שערות מוליד: **לכדרב יהודה**. דאמר האי לאיש צבן סורר ומורה עצמו קאי והכי קאמר כשיהיה הבן לאיש כלומר כשיגיע לכלל אישות: ה"ג א"כ **נימא קרא בן לאיש**. דמשמע שפיר דהכי קאמר כי יהיה הבן לכלל איש: **מאי כי יהיה לאיש בן**. השתא משמע כשיהיה לאיש בן דהאי איש אלאבות קאי ולמעוטי דצנו של קטן פטור לעולם: **ואימא כוליה**. האי קרא לכדרב חסדא הוא דאמי למעוטי צנו של קטן אצל קטן עצמו מיחייב דהא בן כתיב וסמוך לגבורתו של איש מנא לן: ה"ג א"כ **נימא קרא כי יהיה בן איש**. אי"כ דכוליה אלאבות קאי לא לכתוב ציה למי"ד אלא וכי יהיה בן איש סורר ומורה דמשמע צנו של איש ולא צנו של קטן: **מאי**. וכי יהיה לאיש למה הקדים לאיש צרישא והוצרך להטיל צו למי"ד: **שמע מינה סרסי**. משום דהשתא משמע הכי ומשמע הכי כי יהיה בן לאיש כשיגיע לגבורתו של איש ומשתמע נמי אלאבות כי יהיה לאיש גדול בן ולא שיהיה לקטן בן: **ופליגא דרבה**. הא דרב חסדא דאמר קטן שמוליד פטור דלאלמא דקטן מוליד פליגא דרבה: **ואם אין לאיש גואל**. גבי גזל ונשבע על שקר דכתיב לעיל מיניה והתודו את חטאתם אשר עשו והשיב את אשמו בראשו והאי אשמו קרן של גולה: **שאין לו גואלים**. אין לך אדם בישראל שאין לו גואלים כל זמן שלא כלו בני יעקב הקרוב קרוב קודם: **בגזל הגר**. ומת לאחר שנשבע לו ואין לו יורשים: ואמר

דהיינום (שנעות דף מג.) כי יתן איש ואין נתינת קטן כלום וי"ל דהני מיילי צטעגת כפירה והודאה אצל ע"פ עד אחד נשבעים אי נמי בצופך ונשבע וא"ת והיאך נתגייר כי אמרינן נמי דקטן אית ליה זכייה מדאורייתא ה"מ ישראל אצל עובד כוכבים אמרינן באזוהי נשך (ב"מ דף עג.) דכיון דלא אחי לכלל שליחות לית ליה זכייה אפי' מדרבנן ומיהו הא לאו קושיא היא דא"כ תיקשי לן כל גרים היאך מטבילין אותן אלא כיון דזכייתו וידו באין כאחד שאני אצל אי קטן לית ליה זכייה מדאורייתא ודאי קשה היאך נתגייר וי"ל כגון שנתגיירה אמו כשהיא מעוברת כדלמרי' צפרק הערל (בימות דף עה. וס) אשת עובד כוכבים מעוברת שנתגיירה צנה אין לרץ טבילה ואפשר השתא דלחרי כן יורש את אמו ומיהו קשה מהיהא דפ"ק דכתובות (דף יא. וס) דלמרי' גר קטן מטבילין אותו ע"ד צ"ד ולכל מיילי חשיב גר להמירו צבת ישראל וקידושו קדושין וצניו חוללין ומייצמין ולכל מיילי דאורייתא ולא משמע שיהא מטעם דיש כח ציד חכמים לעקור דבר מן התורה חדא דה"מ צצב ולא תעשה והאי קוס עשה הוא ועוד מדפרין מאי קמ"ל תנינא זכין לאדם שלא בפניו וגראה דזכייה דגירות לא דמי לשאר זכויות דמה שצ"ד מטבילין אותו אינם אדם שצבורו אלא הוא זוכה בעצמו וצגופו שנעשה גר ונכנס תחת כנפי השכינה והא דפרין דכתובות (ס) תנינא זכין לאדם שלא בפניו ומשני מהו דתימא עובד כוכבים צהפקירא ניחא ליה היינו משום דאם היתה חובתו לא היה לצ"ד להתמנע להכניס גופו בדבר שיש לו חובה ואפילו צתינוק דלאו צר דעת חשיב גר מדמייתי מקטנה פחותה מצת שלשה שהזכייה בעצמו הוא כדפרישית שהמילה והטבילה צגופו וגם מנינו שאצותינו נכנסו לצרית צמילה וטבילה והרלאת דמים וכמה קטנים היו צשעת מתן מורה וצפרק עשרה יוחסין (קידושין דף עד.) אמר ר"ש דגירות שנתגיירה פחותה מצת שלש כשירה לכהונה שזורעו צתוליה צישראל ומייתי רליה מדכתיב צשכל מדין וכל הטף צנשים וגו' והרי פנחס היה עמיהן ואע"ג דלמרינן צכתובות (דף יא.) הגדילו יכולין למחות הא אמרינן דכשגדלו שעה אחת ולא מיחו שוב אין יכולין למחות דמועיל להו מילה וטבילה של קטנות שהיתה צגופם ואין חסירים אלא קצלת מנות ומתוך שגדלו ולא מיחו היינו קצלה: צידוע

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין

מסורת הש"ם

- (א) נדה נב., צ) וְלִקְמוֹן עַל־: (א) צ"ק קט. קדושין כא., ד) וְדָף גַּב., ס) עד שיקרף וְקָן לִמָּא בַּסִּיֵּא, (א) נָשִׁין לָדָף פֶּטוּר., (א) נָסַם קמ.א. (ס) וְדָף סה. וססא.

תורה אור השלם
1. כי יקרה לאיש בן סורר ומורה איננו שמע בקול אביו ובקול אמו ויפרו אותו ולא ישמע אליהם: דברים כא יח 2. ואם אין לאיש גאל להשיב האשם אליו האשם המושב ליו לבחן מלבד איל הכפריים אשר יכפר בו עליו: במדבר ה ח

מוסף רש"י
משיביא שתי שערות ועד שיקרף זקן. אצל קודם צ' שערות לאו צר עונשין הוא ומשהקף וכן ראוי להוליד וצתמנא אמר בן ולא הראוי להיות אב (נדא נב.). התחתון ולא העליון. באין הקפת זקן אמרו צתמחון שלמטה ולא העליון (סס). וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואל. מורע יעקב. צעוד אחד מכל ישראל קיים הוא קרוב לו (קדושין בא.). אם אין לו בן או צת אז את יש לו קרוב עד יעקב אציו הקרוב קרוב יורש (ביק קסו.). אלא בגזל הגר. ונשבע לשקר דכתיב למעול מעל צה' (סס).

משיביא שתי שערות ועד שיקרף זקן. אצל קודם צ' שערות לאו צר עונשין הוא ומשהקף וכן ראוי להוליד וצתמנא אמר בן ולא הראוי להיות אב (נדא נב.). התחתון ולא העליון. באין הקפת זקן אמרו צתמחון שלמטה ולא העליון (סס). וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואל. מורע יעקב. צעוד אחד מכל ישראל קיים הוא קרוב לו (קדושין בא.). אם אין לו בן או צת אז את יש לו קרוב עד יעקב אציו הקרוב קרוב יורש (ביק קסו.). אלא בגזל הגר. ונשבע לשקר דכתיב למעול מעל צה' (סס).